

UOT: 330:002.6; JEL: L15

Nəriman Cabbar oğlu HACIYEV
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin doktorantı

MÜASİR TƏCRÜBƏDƏ ELEKTRON HÖKUMƏTİN TƏŞKİLİ ƏSASLARI VƏ İNKİŞAFI

Xülasə

Məqalədə müasir dövrdə elektron hökumət və idarəetmə sisteminin əsasları tədqiq olunur. Bu sahədə dünya və ölkə təcrübəsində baş verən proseslər sistemli şəkildə dəyərləndirilir. Azərbaycanda elektron hökumətin qurulması, bu sahədə həyata keçirilən islahatlara münasibət bilirilir. Ölkədə elektron hökumət və sənəd dövriyyəsinin inkişafı ilə bağlı fikirlər irəli sürülür.

Açar sözlər: elektron hökumət, elektron idarəetmə sistemi, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, hüquqi baza, informasiya məkanı.

Giriş

Müasir dövrdə elektron hökumətə informasiya cəmiyyətinin formalaşmasının ən vacib elementlərindən biri kimi baxılır. Belə ki, bu məqamda belə hökumətin xüsusiyyətini dərhal qeyd etmək lazımdır. Məsələn dövlət idarəetmə sisteminin klassik strukturundan imtina etməkdən getmir. Elektron hökumətin mexanizmi prosesin özünün optimallaşdırılması məqsədilə dövlət idarəçiliyi sisteminə daxil edilir, bu zaman modernləşmə zamanı mahiyyətə struktur və digər dəyişikliklərə ehtiyac yaranarsa, o, diqqətdən kənar qalmır. Dövlət idarəçiliyi prosedurunun modernləşdirilməsi zamanı "Elektron hökumət" in fəaliyyət göstərdiyi əsas üsullar informasiya elminin və texnikasının müasir texnologiyalarının və nailiyyətlərinin tətbiqidir. Bu cür mexanizmlər dövlət idarəçiliyinin dövlətin mahiyyətinin ən mühüm funksional təzahürü kimi rolunu gücləndirmək üçün nəzərdə tutulur.

Elektron hökumət konsepsiyası və onun əsasları

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyini, dövlətin fəaliyyətinin şəffaflığını və vətəndaşların dövlət fəaliyyətinə cəlb olunmasının fəallığını artırır, dövlət xərclərinin azaldılmasına kömək edir [4]. Əksərən "Elektron Hökumət" konsepsiyası "elektron government" və ya "e-government" kimi ingilis sözlərinin birbaşa tərcüməsi nəticəsində yaranmışdır. Bu dildə "government" termini yalnız hökuməti mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı kimi deyil, bütövlükdə dövlət idarəçiliyini nəzərdə tutur. "Electronic government" baxışı isə bu fəaliyyətin subyekti kimi hökumətdən daha çox dövlət hakimiyyəti orqanlarının fəaliyyət forma və metodlarına aid edilir. [5, s. 11] Hərfi mənada "elektron dövlət idarəçiliyi" kimi bu baxış artıq qəbul olunur. Baxılan konsepsiyanın normativ-hüquqi mənası ilə bağlı müəyyən fikir ayrılıqları da daha çox bu yanaşmadan yaranır. Ümumilikdə, "Elektron Hökumət" terminindən "e-government" in bir sıra dillərdəki ekvivalenti kimi istifadə olunması bu konsepsiyanın mənasını tam əks etdirmir. Həsab edirik ki, "Elektron dövlət" konsepsiyasından istifadə daha düzgün görünür. Həmçinin, bu yanaşmanın mahiyyəti daha çox "dövlət və bələdiyyə idarəçiliyinin elektron infrastrukturunu" konsepsiyasını müəyyənləşdirməyə imkan verir. Bununla belə, elmi dairələrdə oturmuş, həmçinin normativ-hüquqi aktlarda təsbit edilmiş "Elektron Hökumət" konsepsiyasının daha dərin araşdırmaları davam etdirilməkdədir.

Elektron hökumətin müəyyənləşdirilməsinə müxtəlif yanaşmalar mövcuddur. Elektron hökumət dedikdə, dövlət orqanlarının müasir informasiya texnologiyalarının, o cümlədən: internet şəbəkəsinin geniş tətbiqinə əsaslanan əhali ilə, dövlət xidmətlərinin əlçatanlığının və keyfiyyətinin artırılması, onların göstərilmə müddətlərinin azaldılması, həmçinin vətəndaşların və onların alınması ilə bağlı təşkilatların inzibati yüklənməsinin azaldılması (məcburi əyani müraciətlərin sayının azaldılması, təqdim olunan sənədlərin sayının azaldılması) ilə qarşılıqlı əlaqəsi sistemi qəbul olunur.

Elektron hökumət mexanizminin strukturlarına nəzər salarkən onun təyinatının formalaşdırılması zamanı iki istiqamətinə xüsusi diqqət yetirilməlidir: kənar və daxili istiqamətliklik. Kənar istiqamət “hakimiyət-cəmiyyət” arasındakı qarşılıqlı əlaqə xətti ilə modernləşmənin istənilən istiqamətini nəzərdə tutur. İnformasiya texnologiyaları vasitəsilə bu cür qarşılıqlı fəaliyyətin səmərəliliyini artırmaq və əks-əlaqəni hər iki tərəfə təmin edən bütün alətlər “elektron hökumət” sistemində tam şəkildə daxil edilməlidir. Daxili istiqamətliklik isə, hakimiyyətin müxtəlif səviyyələrində (mərkəzi, regional, yerli), hakimiyyətin müxtəlif qollarında (icra, qanunvericilik, məhkəmə) istər saquli, istərsə də üfui şəkildə daxil qarşılıqlı əlaqələri təcəssüm etdirir.

Elektron hökumətin inkişafı və informasiya cəmiyyətinə keçidin təmin edilməsi

Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinə keçidin təmini elektron hökumət və idarəetmə sistemi geniş tətbiqi ilə sıx bağlıdır. Belə ki, bu istiqamətdə son on ildə ölkədə əsaslı qanunvericilik bazası yaradılması, konseptual sənədlərin yol xəritələrinin qəbulu xüsusilə diqqəti cəlb edir. Müvafiq sənədlərdə bu kimi mühüm baxışlar daha aydın nəzərə çarpmaqdadır [1]:

- informasiya cəmiyyətinə keçidin sürətləndirilməsi;
- innovasiya yönümlü və bilik iqtisadiyyatının qurulması;
- dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarında İKT sisteminin geniş tətbiqi;
- elektron xidmətlərin, informasiya təhlükəsizliyi sahəsində fəaliyyətin artırılması;
- cəmiyyətin informasiya məhsul və xidmətlərinə tələbatının tam ödənilməsi;
- rəqəbatqabiliyyətli və ixrac yönümlü İKT potensialının gücləndirilməsi;
- müvafiq sahədə yüksək ixtisaslı mütəxəssis və elmi kadr potensialının hazırlanması.

Bütün bu tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün ölkədə artıq son on ildə zəruri tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Belə ki, İKT-nin infrastrukturunu inkişaf etdirilir, müasir elektron xidmətlərin göstərilməsi imkanları genişləndirilir, müxtəlif ərazilərdə genişzolaqlı, ucuz və keyfiyyətli internetə çıxışın təmini sürətləndirilir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sektoru - Azərbaycan iqtisadiyyatının aparıcı və dinamik inkişaf edən sahəsinə çevrilməkdədir. Qlobal informasiya cəmiyyətinin iştirakçısı olan ölkə kimi Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Proqramı, telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə Strateji Yol Xəritəsi və digər sahələr üzrə proqramlar çərçivəsində informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair bir sıra tədbirlər həyata keçirilir. Bu sənədlərə uyğun olaraq İKT infrastrukturunun və xidmətlərinin genişləndirilməsi, yüksək texnologiyalar sektorunun inkişafı, sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətinin məhsuldarlığının və əməliyyat səmərəliliyinin artırılması istiqamətində genişmiqyaslı tədbirlər də yerinə yetirilməkdədir. Bundan başqa, görülən tədbirlər sırasında hökumətin və sosial mühitin fəaliyyətinin rəqəmsallaşdırılması, informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunmasını, İKT sahəsində bilik və vərdişlərin səviyyəsinin yüksəldilməsini, milli kontingentin inkişaf etdirilməsini, cəmiyyətin bütün üzvləri üçün İKT-nin yaratdığı imkanlardan istifadə üçün şəraitin yaradılmasını qeyd etmək mümkündür.

Müasir dünyada informasiya-kommunikasiya texnologiyaları yüksək göstəricilərə malik inkişaf etmiş iqtisadiyyatın mühüm tərkib hissəsinə çevrilməkdədir. Belə ki, bu sektor artıq telekommunikasiya sənayesi də daxil olmaqla, genişçəşidli istehsal və xidmət sahələrini özündə birləşdirir. Xüsusilə də özəl sektor subyektləri və istehlakçılar arasında kommunikasiya və məlumat-informasiya mübadiləsinə şərait yaratmaqla, İKT cəmiyyətin, dövlətin və iqtisadiyyatın inkişafında ciddi dəstəkləyici rolunu ilə nəzərə çarpır. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının geniş istiqamət və miqyasda tətbiqi yeni iş yerlərinin yaradılmasına və əmək məhsuldarlığının artmasına da önəmli təsir göstərir. Əsasən də, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bu sektorun tətbiqi ÜDM-də artıma təkan verən mühüm amilə çevrilməkdədir. Təcrübə göstərir ki, İKT-də yaradılan hər bir yeni iş yeri iqtisadiyyatın digər sektorlarında 2-4 yeni iş yerinin yaranmasına təkan verir. Bu sektorda yaranan yeni iş yerləri üzrə əməkhaqqı orta əməkhaqqı səviyyəsindən yüksək olur. [2]

Azərbaycan Respublikasında dövlət quruculuğu, güclü iqtisadiyyat yaradılması, cəmiyyətin demokratikləşdirilməsi, əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması və cəmiyyətin inkişafının təmin edilməsi istiqamətində çoxşaxəli fəaliyyət həyata keçirilir. Bununla yanaşı, görülən işlər Azərbaycanın

siyasi, hüquqi, iqtisadi, sosial və digər sahələrdə beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsinə, qlobal dünyada etibarlı tərəfdaş kimi Azərbaycanın mövqeyinin möhkəmləndirilməsinə, eləcə də ölkənin ərazi bütövlüyünün qorunmasına, bərpasına və qorunmasına, ölkənin davamlı inkişafının təmin edilməsinə yönəlib. Bu problemlərin həllində İKT sistemi xüsusi yer tutur və sahənin inkişaf səviyyəsi qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmağa təsir edən amillərdən biridir. Müxtəlif ölkələrdə, xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrdə bu məqsədlə biliklərə əsaslanan informasiya cəmiyyəti və iqtisadiyyatın formalaşdırılması üçün bütün səylər göstərilir və bu fəaliyyət BMT-nin Minilliyin Sammitində müəyyən edilmiş inkişaf prinsipləri ilə tam uzlaşır.

Aparılan siyasət həm də ölkənin regional İKT xidmətləri bazarına çıxışının təmin edilməsi məqsədi güdür. Bu məqsədlə transit və genişzolaqlı informasiya magistralları, region informasiya resursları və şəbəkə idarəetmə sisteminin qurulması kimi layihələr həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Həmçinin, Azərbaycanda “Elektron hökumət”in inkişafı istiqamətində atılan addımların əhatə dairəsi genişlənməkdədir. Bu sahədə İKT sisteminin müxtəlif istiqamətli imkanlarından istifadəyə daha çox diqqət yetirilir. Xüsusilə də dövlət orqanlarında müasir İKT tətbiqi genişləndirilir, müvafiq qurumlar arasında vahid infrastruktur əsasında təhlükəsiz informasiya mübadiləsinin aparılması, onların funksional vəzifələr üzrə əhaliyə elektron xidmətlər göstərməsi kimi funksiyalar həyata keçirilir.

Bütün bu kimi tədbirlərin nəticəsidir ki, Azərbaycanda İKT sektorunun orta illik artım templəri davamlı artması ilə nəzərə çarpır. Əgər 2003-2009-cu illərdə ölkənin ÜDM-də İKT-nin payı beş faiz idisə, 2020-ci ilə qədər bu rəqəm doqquz faizə çatmışdır. [10; 11] Ölkədə aparılan islahatlar artıq qarşıya mikro, nano, bio, kosmik və nüvə texnologiyalarının inkişafı, yüksək texnologiyaların tətbiqi və onların bazasında yeni materialların alınması, o cümlədən resurs intensiv texnologiyalar və məhsulların istehsalı üçün şəraitin yaradılması kimi yeni məqsəd və vəzifələr qoyur.

Elektron hökumətin inkişaf xüsusiyyətləri

Azərbaycanda innovativ fəaliyyətin və İKT-nin inkişaf zərurəti əsas götürülməklə mühüm hüquqi - normativ baza yaradılmaqda, bu bazaya uyğun olaraq əsaslı islahat tədbirləri həyata keçirilməkdədir. Belə ki, “Elektron imza və elektron sənəd haqqında”, “Elektron ticarət haqqında”, “İnformasiya əldə etmək haqqında”, “Telekommunikasiya haqqında” qanunların, “Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə Dövlət Proqramının (Elektron Azərbaycan)”, “Azərbaycan Respublikasının inkişafı naminə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları üzrə Milli Stratejiya”nın, “Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasının, “Azərbaycan Respublikasında telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin, “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin yaradılması və dövlət orqanları tərəfindən vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının qəbulu və həyata keçirilməsi ölkədə informasiyalı cəmiyyətin qurulması üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Ölkədə “Elektron Azərbaycan” Dövlət Proqramına uyğun olaraq “e-Hökumət”in formalaşdırılması məqsədilə müvafiq tədbirlər planının işlənilməsi və hazırlanması da öz vacibliyi ilə dəyərləndirilə bilər. Xüsusilə də elektron hökumətin yaradılması kimi önəmli bir məsələnin həlli üçün Azərbaycan Respublikasında tələb olunan zəruri potensial imkanlar mövcuddur ki, bunlara da aşağıdakıları aid etmək olar:

- proseslərin həyata keçirilməsini təmin edən proqram və strateji sənədlərin qəbulu;
- zəruri hüquqi-normativ bazanın yaradılması;
- müvafiq sahədə davamlı islahatların həyata keçirilməsi;
- müasir təhsil sisteminin yaradılması;
- idarəetmə sisteminin, sənəd dövriyyəsinin elektronlaşdırılması;
- dövlət orqan, təşkilat və əhalinin tələbatının ödənilməsinə yönəldilmiş kompüterlərin avadanlıqlarının istehsal edilməsi;
- hakimiyyət orqanlarının müasir İKT proqramları ilə fəaliyyətinin təşkili;

- internetə qoşulma, əhalinin yüksək səviyyəli telefonlaşdırılması kimi amillərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi.

Elektron hökumətin tərkib elementlərini ilkin halda, elektron formada dövlət xidmətlərinin göstərilməsi kimi ifadə etmək mümkündür. Elektron hökumət idarəetmə proseslərinin bütün aspektlərini, o cümlədən proseslərin informasiya-telekommunikasiya texnologiyalarının istifadəsinə əsaslandığı səviyyədə xidmətlərin göstərilməsi proseslərini əhatə etməsi ilə də nəzərə çarpır. [3, s. 28] Burada xarakterik cəhət ondan ibarətdir ki, artıq əvvəlki və mövcud olan inzibati mexanizmlər (dövlət xidmətlərini təqdim edən) yeni müstəviyə keçir, informasiya-kommunikasiya sisteminin inkişafı ilə çıxış edir. Lakin, əksər hallarda, təəssüf ki, bu cür modernləşmə prosesin mahiyyətini dəyişmir, yeniləşmə görüntüsünü yaradır, amma mahiyyətinə görə yenə də eyni cür bürokratik inzibati mexanizm olaraq qalır. Bu problemin həlli baxımından dövlətlə ərizəçi arasında birbaşa qarşılıqlı əlaqənin minimalaşdırılması zərurəti artır. Hesab etmək olar ki, belə yanaşma həm informasiyalı cəmiyyət və elektron hökumətin inkişafı prosesini sürətləndirər, həm də korrupsiya riskini aradan qaldırır. Belə inkişaf meyilləri və zəruri islahat dəyişiklikləri bir çox müsbət nəticələrə səbəb olar:

- dövlət xidmətlərinin göstərilməsinin optimallaşdırılması;
- vətəndaşların texnoloji savadlılığının artırılması;
- coğrafi məkan amilinin təsirinə azaldılması;
- dövlət hakimiyyəti orqanlarının fəaliyyəti haqqında informasiyanın açıqlığının artırılması;
- müxtəlif hökumət qurumlarına şəffaf çıxış imkanlarının genişləndirilməsi.

Digər tərəfdən, belə müsbət dəyişikliklər İcra hakimiyyəti orqanları tərəfindən elektron dövlət xidmətlərinin göstərilməsinin genişləndirilməsinə və dövlət funksiyalarının yerinə yetirilməsinə təsir etməklə, ölkədə bu sahədə aparılan islahatların həyata keçirilməsini sürətləndirir. Bundan əlavə, elektron formada vətəndaşların dövlət işlərinin idarə olunmasında iştirak etmək hüququnu həyata keçirmək üçün hər hansı bir imkan elektron hökumət sisteminin ayrılmaz hissəsi kimi nəzərdən keçirilməlidir. Elektron səsvermə, elektron ədalət mühakiməsi, informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarına müraciət və şikayətlərin verilməsi, habelə dövlət orqanları haqqında elektron formada hər hansı məlumatın verilməsi baxılan mexanizmin tərkib hissəsi hesab olunur.

Müasir təcrübə göstərir ki, informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə reallaşdırılan ictimai nəzarətin bütün formaları dövlət tərəfindən hər cür dəstəklənməlidir. Onların tətbiq olunma üfütqləri isə maksimum genişləndirilməlidir. Bununla yanaşı, ictimai nəzarət subyektləri və hakimiyyət orqanları müstəqillik prinsipinə daha düzgün əməl etməlidirlər. Belə ki, ictimai müzakirə internet-informasiya-telekommunikasiya şəbəkəsi vasitəsilə həyata keçirilə bilər. İctimai nəzarətin, informasiya təminatı məqsədi ilə ictimai nəzarət subyektlərinin ictimaiyyətə açıqlığının təmin edilməsi üçün xüsusi saytlar yaradıla bilər, qanunvericiliyə uyğun olaraq dövlət hakimiyyəti orqanlarının, yerli özünüidarəetmə orqanlarının, dövlət və bələdiyyə təşkilatlarının, hüquqi bazaya uyğun olaraq həyata keçirilən digər orqan və təşkilatların rəsmi saytları ayrı-ayrı ictimai səlahiyyətlərdən istifadə edilə bilərlər. İctimai nəzarət subyektləri ictimai nəzarətin həyata keçirdiyi tədbirlərin nəticələri barədə məlumatları açıqlaya, o cümlədən onu internet-informasiya-telekommunikasiya şəbəkəsində yerləşdirə bilər. Belə mexanizmlər vətəndaşların ictimai nəzarətin həyata keçirilməsinə ənənəvi fərdi iştirak formaları ilə yanaşı, məsələn, seçki müşahidəçilər institutu tərəfindən maksimum cəlb olunmasına kömək edər.

Təcrübədə “elektron hökumət” anlayışı “elektron idarəetmə və elektron demokratiya” anlayışları ilə sıx bağlı çıxış edir. [7; 8] Demək olar ki, “elektron idarəetmə” anlayışı “Elektron Hökumət” və “elektron demokratiya” anlayışlarını özündə birləşdirir və vətəndaşların yalnız online hökumət informasiyasına çıxışının təmin edilməsi və internet vasitəsilə dövlət xidmətlərinin göstərilməsi deyil, həm də elektron səsvermə, siyasi qərarların qəbulu prosesinə birbaşa təsir, vətəndaşların demokratik proseslərdə bilavasitə iştirakının təmin edilməsi ilə diqqəti cəlb edir.

İdarəetmə proseslərinin bütün məcmusunun avtomatlaşdırılmasına əsaslanan və dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyinin artırılmasına yönələn elektron sənəd dövriyyəsi sistemi, o cümlədən idarələrarası elektron qarşılıqlı fəaliyyət sistemi öz vacibliyi ilə çıxış edir. Müasir təcrübədə elektron hökumətin yaradılması sənədlərin idarə edilməsi və onların emalı prosesləri ilə bağlı məsələlərin tam spektrinin həllini həyata keçirən vahid dövlət idarəetmə sisteminin qurulmasını nəzərdə tutur. [9] İnformasiya-telekommunikasiya texnologiyalarından istifadə özlüyündə məqsəd kimi deyil, ilk növbədə, dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyinin artırılması üzrə məsələlərin həlli metodu kimi həyata keçirilir.

Elektron hökumətin yaradılması ümumdövlət idarəetmə sisteminin, idarəetmə ilə bağlı məsələlərin tam spektrinin həllini həyata keçirən sənədlər və onların emal proseslərinin tam həllini təmin etməlidir. Xüsusilə bu proseslərdə informasiya-telekommunikasiya texnologiyalarının geniş istifadəsi əsas məqsəd rolunda çıxış etmir, bu zaman həm də İKT sistemi qarşıda duran problemlərin həllinə, fəaliyyətin səmərəliliyinin artırılmasına xidmət edir. Müasir dünya təcrübəsi onu göstərir ki, dövlət xidmətlərinin elektron formada təşkili və inkişafı dövlət idarəetmə sisteminə bu kimi vacib üstünlüklərin təmin edilməsinə təsir edir:

- vətəndaşların dövlətdən məmnunluq səviyyəsinin artması;
- dövlət və vətəndaş münasibətlərinin daha təkmil inkişafı;
- idarəetmə xərclərinin azaldılması;
- biznes sektorunun səmərəli inkişafı;
- dövlət siyasətində şəffaflığın artırılması;
- iqtisadi və təsərrüfat münasibətlərinin yeni inkişaf müstəvisində qurulması;
- maliyyə, bank və vergi xidmətlərinin elektronlaşdırılması.

Təcrübə deməyə əsas verir ki, elektron hökumət quruculuğunda aparıcı ölkələrin zəngin təcrübəsinin öyrənilməsi, ölkədə tətbiqi önəmli hesab olunur. Həmçinin elektron hökumətin formalaşmasının mərhələli və uzumüddətli bir proses olması da nəzərə alınmalı, bu sahədə aparılan islahatlar davam etdirilməlidir.

Nəticə

Elektron hökumət təcrübəsində olan müasir modellərin olduğu kimi Azərbaycanda tətbiqi məqbul hesab olunmur. Belə ki, bu modellər ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf və cəmiyyət quruculuğu prinsiplərinə uyğun istifadə oluna bilər. Azərbaycan Respublikasında İKT imkanlarından və müasir proqram təminatlarından geniş istifadə etməklə elektron hökumətin inkişafına diqqət artırılmalı, bu sahədə səmərəli maliyyələşdirmə mexanizmlərinin tətbiqi də əsas götürülməlidir.

ƏDƏBİYYAT

1. “Azərbaycan 2020: Gələcəyə Baxış” İnkişaf Konsepsiyası. Bakı, 2012.
2. Azərbaycan Respublikasında telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi. Bakı, 2016
3. А.Н.Юртаев. Электронное правительство: концептуальные подходы к построению. Казань: Казан. Гос. Ун-т, 2016.
4. Е.М.Стырин. Электронное правительство и административная реформа: понятие, взаимосвязь, состояние. М.: 2012. URL: <http://open-gov.ru/2010/12/14/adm/>
5. Сединкин М.А. Электронное правительство. Или как открыть власть для общества. Екатеринбург: Изд-во АМБ, 2011.
6. Международная практика создания электронного правительства. <https://scienceforum.ru/2012/article/2012001686>
7. Международная практика реализации программ развития цифровой экономики примеры США, Индии, Китая и ЕС. Лилия Ревенко МГИМО МИД России, Москва, Россия Николай Ревенко Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации, Москва, Россия. <http://intertrends.ru/system/Doc/ArticlePdf/1934/Vw81WA4PD1.pdf>.

8. http://old.kpfu.ru/uz/2009/151_5_1_gum_15.pdf
9. https://www.eos.ru/eos_products/solution/gosudarstvennyy_sektor/smev/
10. <https://www.stat.gov.az>
11. <https://mincom.gov.az/az/view/feedback/>

*Нариман Джаббар оглу Гаджиев
докторант АГЭУ*

Основы организации и развития электронного правительства современной практике

Резюме

В статье изучаются основы электронного правительства и системы управления в современную эпоху. Процессы, происходящие в мировой и отечественной практике в этой области, оцениваются системно. Известно построение в Азербайджане электронного правительства, отношение к реформам, осуществляемым в этой сфере. Выдвигаются идеи об электронном правительстве и развитии документооборота в стране.

Ключевые слова: электронное правительство, электронная система управления, информационно-коммуникационные технологии, правовая база, информационное пространство.

*Nariman Cabbar Hajiyev
doctoral student of UNEC*

The development of the government in modern practice

Summary

The article explores the basics of electron government and management system in the modern era. The processes taking place in the world and country experience in this area are systematically evaluated. The government of Azerbaijan is aware of the establishment of an electorate and the attitude to the reforms carried out in this area. There are opinions on the development of government and document circulation in the country.

Key words: electron government, electron management system, information and communication technology, legal base, information space.